

DET KGL. SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENT
HELSEMINISTEREN

KONTOR: EINAR GERHARDSSENS Plass 3 - Postadresse: Postboks 8011 Dep., 0030 Oslo
Telefon: 22 24 84 02 - Telefax: 22 24 95 76

KOPI
Eksp. 7/5.99-OT

Synnøve Fjellbakk Taftø

8630 STORFORSHEI

AVSKREVET

DATO

07.05.99

Saksnr. 98/08993/HA1 TMW/ir

/4

SYNNØVE FJELLBAKK TAFTØ

Jeg viser til ditt brev av 12. april 1999.

Som helseminister er jeg opptatt av at pasienter under psykisk helsevern blir behandlet med verdighet og respekt. Dette er spesielt viktig mht. bruk av tvang i psykiatrien.

Det ovennevnte har vært prioritert gjennom opptrappingsplanen og arbeidet med ny lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern. Særlig er det nedlagt mye arbeid mht. forholdet mellom bruk av tvang og menneskerettigheter.

Du ber i ditt brev om at jeg skal igangsette en utredning av de to tilfellene du omtaler. Som Helseminister går jeg i utgangspunktet ikke inn og vurderer enkeltsaker. Oppgaven med å føre tilsyn med at det ikke begås overgrep i psykiatrien, tilligger i førstehånd tilsynsmyndighetene.

Vedrørende erstatning etter grunnloven og menneskerettighetskonvensjonen vil jeg bemerke at Grunnloven ikke har noe påbud om erstatning for uberettiget frihetsberøvelse. Den Europeiske menneskerettighetskonvensjon av 4. november 1950 oppstiller i art. 5 nr. 5 en regel om erstatning ved uberettiget frihetsberøvelse. Det er imidlertid viktig å være klar over at dette i utgangspunktet ikke er noen direkte hjemmel for erstatningskrav i norsk rett. Norge har ved å ratifisere den Europeiske menneskerettighetskonvensjon bundet seg til å gjennomføre denne i norsk rett, f.eks. gjennom lovgivning. Norge anses for å oppfylle disse forpliktelsene gjennom de gjeldene regler om erstatningsrett, dette følger av det såkalte presumsjonsprinsippet.

Et forslag til lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Ot.prp nr 3 (1998-99)) ligger nå i Stortinget, og vil bli behandlet i løpet av våren. Blir

lovforslaget vedtatt av Stortinget, vil blant annet Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen gjelde som norsk lov i den utstrekning den er bindende for Norge. Konvensjonen inkorporeres med det i norsk lovgivning. Dette vil imidlertid så langt jeg kan se ikke endre rettssituasjonen mht. erstatning for uberettiget frihetsberøvelse, da det etter det ovenfor nevnte presumsjonsprinsipp er antatt at norsk rett allerede er i overensstemmelse med konvensjonen. Jeg vil også påpeke at det er et vilkår for erstatning etter konvensjonen at det foreligger et konvensjonsbrudd, jf. ordlyden i art 5 nr 5 "... frihetsberøvelse i strid med bestemmelsene i denne artikkel"

Etter gjeldende rett kan følgende erstatningsformer være aktuelle som følge av feilbehandling innen norsk helsevern:

Ordinære erstatningskrav

Den som vurderer å reise et erstatningskrav må henvende seg til det sykehus hvor feilen påstås å være begått. Staten v/Sosial- og helsedepartementet er imidlertid rette instans der det dreier seg om et statseid sykehus.

For at et krav om erstatning overfor et sykehus skal føre frem, forutsettes det bl.a. at det er utvist klanderverdige forhold (uaktsomhet) fra sykehusets side. Dette er det den som krever erstatning som må bevise. Det økonomiske tapet må være en direkte følge av de klanderverdige forhold fra sykehuset og/eller legers side. Dersom vilkårene for erstatning foreligger skal i prinsippet det fulle økonomiske tap erstattes.

Det normale er at saken foreldes 3 år etter at skaden oppstod.

Erfaringsmessig bør den som krever erstatning få hjelp av en advokat. Sykehuset har i disse saker hjelp av forsikringsselskapenes advokater som innhenter sakkyndige uttalelser. Pasienten selv eller hans advokat innhenter uttalelse fra tilsynsmyndighetene. Ofte blir det oppnådd forlik i disse saker hvor skadelidte aksepterer et tilbud om oppgjør fra sykehusets side. Dersom dette ikke skjer avgjøres spørsmålet ved domstolsbehandling.

Norsk Pasientskadeerstatning for skader som er konstatert etter 1. januar 1988:

Det er etablert en egen erstatningsordning for pasienter som blir skadet på offentlige somatiske og psykiatriske sykehus og deres poliklinikker og ved kommunelegetjenesten. Disse erstatningskrav behandles etter egne regler av Norsk Pasientskadeerstatning som er opprettet ved avtale mellom staten og fylkeskommunene.

Pasienten fremsetter krav om erstatning ovenfor Norsk pasientskadeerstatning som foretar de nødvendige undersøkelser.

Erstatning etter disse regler stiller ikke krav om utvist uaktsomhet fra sykehusets/helsepersonellens side. Det er tilstrekkelig at det er skjedd en fysisk skade som følge av opphold/behandling.

Erstatningsutmålingen følger de alminnelige regler etter lov om skadeserstatning av 13. juni 1969 nr. 26.

Billighetserstatning av statskassen:

Dette kan være aktuelt i tilfeller hvor den som søker erstatning har lidt et tap det ellers ikke finnes mulighet for å få erstattet etter de alminnelige erstatningsregler, f.eks. på grunn av foreldelse eller at vilkårene ikke er tilstede. For å få billighetserstatning er det ikke noe krav om at søker skal påvise uaktsomhet fra sykehusets og/eller legers side. Det stilles heller ikke krav om at søkeren skal ha lidt et økonomisk tap.

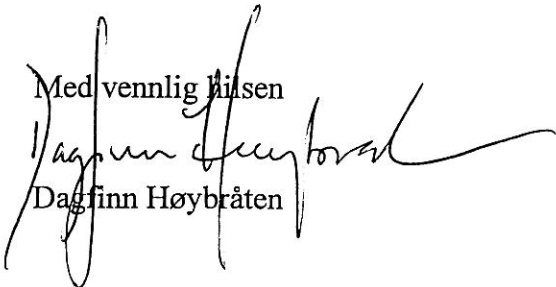
Billighetserstatning kan dekke alle tap av økonomisk og ikke-økonomisk art. Det er imidlertid den som har kommet spesielt uheldig ut i en eller annen situasjon som først og fremst kan få billighetserstatning av statskassen.

Søknaden må inneholde en beskrivelse av hva som er skjedd, og man bør kunne dokumentere saken. Der bakgrunnen for søknaden er det behandlingstilbud man har fått innen norsk helsevesen bør journalene innhentes. Dersom søker ikke selv kan fremskaffe tilstrekkelig dokumentasjon, vil Statens helsetilsyn på eget initiativ innhente dette i forbindelse med sin medisinsk-faglige vurdering av søknaden. Søkerens ligningsattest for de tre siste år må vedlegges. Søknaden sendes til Justisdepartementet som er sekretariat for Stortinget i disse sakene.

I billighetserstatningssaker løper ingen foreldelsesfrist. Det er derfor i prinsippet aldri for sent å søke slik erstatning.

Jeg må forutsette at de etablerte kontrollinstanser fører tilsyn med at lovverket overholdes. Jeg kan av denne grunn dessverre heller ikke sette av tid til å drøfte denne konkrete saken nærmere.

Med vennlig hilsen

Dagfinn Høybråten

